

15de VERGADERING. — 3 FEBRUARI 1902.

Interpell. over de openbaarmaking van de mededeeling der Ned. Regeering en het daarop ontvang. antw. van de Eng. Regeering.

15de VERGADERING.

VERGADERING VAN MAANDAG 3 FEBRUARI 1902.

(GEOPEND TE 2 UREN.)

Ingekomen: 1°. berichten van leden; 2°. Regeeringsbescheiden; 3°. een drukwerk. — Interpellatie over de openbaarmaking van de mededeeling der Nederlandsche Regeering en het daarop ontvangen antwoord van de Engelsche Regeering. — Voortzetting van de behandeling van de Staatsbegrooting voor 1902. Aanvang van de beraadslaging over hoofdstuk IX.

Voorzitter: de heer van Naamen van Eemnes.

Tegenwoordig, met den Voorzitter, 34 leden, te weten de heeren:

Godin de Beaufort, van den Biesen, van Welderen Rengers, van Lier, Bosch van Drakestein, Gleichman, Vening Meinesz, Reekers, Alberda van Ekenstein, Nebbens Sterling, 's Jacob, van Basten Batenburg, van Velzen, van Alphen, van Boneval Faure, de Jong, Pijnacker Hordijk, Welt, Geertsema, Laan, Vlieland Hein, Schimmelpenninck van der Oije, Breebaart, Merkelbach, Hovy, Frans van de Putte, van Nierop, Michiels van Kessenich, van Pallandt van Waardenburg en Neerijnen, Kist, Bultman, Tak van Poortvliet en 't Hooft,

en de heeren Ministers van Buitenlandsche Zaken, van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Oorlog.

De notulen van het verhandelde in de vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

De Voorzitter deelt mede dat zijn ingekomen:

1°. berichten van de heeren Rahusen, van der Does de Willebois, Regout, van Asch van Wijck, van Swinderen en van Zinnicq Bergmann, dat zij verhinderd zijn de vergadering bij te wonen; de eerste, tweede, vierde, vijfde en zesde wegens ambtsbezigheden, de vijfde ook morgen.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen;

2°. de volgende missives:

van het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid, ten geleide van de Zeescheepvaartstatistiek over 1900;

van het Departement van Koloniën, ten geleide van:

de Statistiek van het vervoer op de spoorwegen en tramwegen met mechanische beweegkracht in Nederlandsch-Indië over het jaar 1900;

het Verslag over de Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië over 1900;

den tweeden herziene druk van het werk: „De Inlandsche

Rangen en Titels op Java en Madoera”, door mr. L. W. C. van den Berg.

Deze missives worden voor kennisgeving aangenomen en de overgelegde bescheiden zullen worden geplaatst in de boekerij der Kamer;

3°. Berichten en Mededeelingen der Vereeniging voor Lijkverbranding 1901, n°. 2.

Dit stuk zal worden geplaatst in de boekerij der Kamer.

De Voorzitter: Ik geef het woord aan den heer Pijnacker Hordijk, die het gevraagd heeft.

De heer Pijnacker Hordijk: Ik ben zoo vrij de Vergadering verlof te vragen om nog in deze bijeenkomst vóór dat de Kamer uiteengaet een vraag te mogen richten tot den Minister van Buitenlandsche Zaken omtrent een onderwerp, reeds door mij aangeroerd in de vergadering van Woensdag jl. Ik bedoel natuurlijk de mededeeling door de Nederlandsche Regeering tot de Engelsche gericht.

De Voorzitter: Ik stel voor het gevraagde verlof te verleenen.

Daartoe wordt besloten.

De heer Pijnacker Hordijk: Er zal misschien geen bezwaar tegen bestaan dat op dit oogenblik de vraag gedaan worde. Of wenscht men uitstel tot later?

De Voorzitter: Ik vertrouw dat de Minister van Buitenlandsche Zaken bereid zal zijn de vraag dadelijk te beantwoorden.

De heer Melvil van Lynden, Minister van Buitenlandsche Zaken: Ik ben bereid thans te antwoorden, voor zoover het mij mogelijk is.

De heer Pijnacker Hordijk: Bij de behandeling der Staatsbegrooting laatstleden Woensdag, veroorloofde ik mij de aandacht te vestigen op een den vorigen avond hier te lande bekend geworden telegram van Reuter, en verzocht toen den woordvoerder van het Kabinet — ik mag niet meer zeggen, den Voorzitter van den Ministerraad — daaromtrent, voor zoover het hem raadzaam voorkwam, eenige mededeeling te doen. Die Minister, sprekende in de plaats van zijn ambtgenoot van Buitenlandsche Zaken, die niet aanwezig was, had de goedheid aan mijn verzoek gevolg te geven.

Uit zijn antwoord citeer ik de volgende woorden:

„Er is dezerzijds aan de Engelsche Regeering, door Hr. Ms. gezant te Londen, eene mededeeling overhandigd. Over den inhoud dier mededeeling kan echter op dit oogenblik aan de Kamer nog niets worden medegedeeld, omdat, waar wij staan tegenover een andere Mogendheid, de beleefdheid vordert, dat wij het ingezonden stuk niet publiceeren, alvorens het van de andere zijde openbaar gemaakt is geworden of althans het antwoord er op is ingekomen.”

Aan de laatste voorwaarde, door den heer Minister van Binnenlandsche Zaken gesteld en disjunctief niet conjunctief met de eerste verbonden, schijnt te zijn voldaan.

Volgens de berichten in de dagbladen zou toch het Engelsche antwoord Vrijdag of Zaterdag jl. de Nederlandsche Regeering hebben bereikt. Is dat zoo, dan zou ik den Minister van Buitenlandsche Zaken willen vragen, of hij ons thans of binnen korten tijd eenige inlichtingen kan geven omtrent den inhoud van de Nederlandsche mededeeling en van het Engelsche antwoord.

De Minister weet, dat door de Nederlandsche natie met groot verlangen naar meer licht in deze zoo hoogst belangrijke gelegenheid wordt uitgezien, doch Zijn Excellentie houde zich tevens overtuigd, dat overhaasting, welke in eenig opzicht schadelijk zou kunnen wezen, niet wordt verlangd. Ik althans begeer op dit oogenblik alleen die inlichtingen te ontvangen waarvan de Minister zelf ten volle overtuigd is, dat zij zonder enig ernstig bezwaar kunnen worden verstrekt.

2. Vaststelling der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1902. (Beraadslaging over hoofdstuk IX.)

De Voorzitter: Is de Minister van Buitenlandsche Zaken bereid onmiddellijk op de gedane vraag te antwoorden?

De heer **Melvil van Lynden**, *Minister van Buitenlandsche Zaken*: Ja, Mijnheer de Voorzitter.

De Voorzitter: Dan is het woord aan den heer Minister van Buitenlandsche Zaken.

De heer **Melvil van Lynden**, *Minister van Buitenlandsche Zaken*: Mijnheer de Voorzitter! Op de mij door den geachten afgevaardigde uit Zuidholland, den heer Pijnacker Hordijk, gedane vraag kan ik alleen zeggen, dat inderdaad een antwoord, door de Engelsche Regeering aan onzen gezant te Londen toegezonden betreffende de mededeeling, haar namens de Nederlandsche Regeering is gekomen. Omtrent den inhoud, zoowel van de mededeeling der Nederlandsche Regeering als van het antwoord der Engelsche, kan ik evenwel op dit oogenblik geen mededeelingen doen. De toezending van het Engelsche antwoord is gepaard gegaan met een uiting van den wensch der Engelsche Regeering, dat de bekendmaking van den inhoud der beide stukken gelijktijdig in beide landen, Engeland en Nederland, zou plaats hebben.

De beide Regeeringen zijn op dit oogenblik nog in overleg aangaande het tijdstip waarop die publicatie zou kunnen plaats hebben. De Nederlandsche Regeering stelt zich voor dat te doen in den vorm van een Oranjeboek, dat beide stukken zal inhouden, zoodat de Staten-Generaal en de natie die beide stukken in hun geheel voor zich zullen krijgen, maar wanneer tot publicering zal kunnen worden overgegaan, is nog niet beslist. Daaromtrent is het overleg nog niet afgelopen. Het is mogelijk dat het reeds morgenavond kan geschieden of anders een van de twee volgende dagen.

Verder kan ik omtrent deze zaak nu geen mededeelingen doen.

De heer **Fransen van de Putte**: Het is slechts een enkele reflectie die ik aan den Minister van Buitenlandsche Zaken wensch te onderwerpen. De Engelsche Minister Balfour heeft in het Engelsche Parlement verleden week medegedeeld, dat het antwoord van Engeland waarschijnlijk reeds Vrijdag j.l. in handen van de Nederlandsche Regeering zou zijn en dat dan de stukken zouden kunnen worden gepubliceerd.

Nu tred ik niet in het overleg tusschen de Engelsche en de Nederlandsche Regeeringen, maar in dien stand van zaken ware het, dunkt mij, meer opportuun geweest, wanneer de Minister van Buitenlandsche Zaken niet had gevraagd de discussie onmiddellijk te doen plaats hebben, maar had afgewacht of heden de behandeling van de Staatsbegroting hier zou afloopen — wat niemand weet — en dan wellicht morgen in de gelegenheid zou zijn geweest nadere inlichtingen op de vraag van den geachten afgevaardigde uit Zuidholland te geven.

Wie weet of heden nacht aan gene zijde van het kanaal die mededeelingen niet reeds gedaan zullen worden.

De heer **Pijnacker Hordijk**: Mijnheer de Voorzitter! Ik heb het woord gevraagd om den Minister van Buitenlandsche Zaken dank te zeggen voor de gedane mededeeling, doch ik voeg er den wensch bij — die misschien tegenover dezen Minister niet behoort te worden geuit — dat zoo spoedig mogelijk tot openbaarmaking, in den vorm van een Oranjeboek, van de tusschen beide Regeeringen gewisselde stukken zal worden overgegaan.

De heer **Melvil van Lynden**, *Minister van Buitenlandsche Zaken*: Mijnheer de Voorzitter! Naar aanleiding van hetgeen door den heer Fransen van de Putte gezegd is, wensch ik nog deze verklaring af te leggen, dat, indien de publicatie kan geschieden op een tijdstip dat deze Kamer nog bijeen is, ik niet zal nalaten de mededeeling in deze Kamer zelf te komen doen.

De beraadslaging wordt gesloten.

De Voorzitter: Ik dank den Minister voor de gegeven inlichtingen.

Aan de orde is de behandeling van DE WETSONTWERPEN TOT VASTSTELLING DER STAATSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1902 (2).

HOOFDSTUK IX (DEPARTEMENT VAN WATERSTAAT, HANDEL EN NIJVERHEID).

De beraadslaging wordt geopend.

De heer **van den Biesen**: Mijnheer de Voorzitter! In het jaar 1890 is in Noordbrabant het plan op touw gezet van het kanaal van de Zuid-Willemsvaart naar den Amer. Nadat dit plan zeer veel moeilijkheden had ondervonden, iets dat onafscheidelijk aan groote plannen eigen is, en de geldelijke offers daarvoor gevorderd steeds groot zijn, heeft het 5 jaren geduurd voor dat en de provincie, en de verschillende betrokken gemeentebesturen het eens waren over de richting en het te geven subsidie.

Eindelijk werd door de Staten van Noordbrabant daarvoor gevoteerd een millioen gulden en zouden de verschillende gemeentebesturen hetzij in geld, hetzij in anders te onteigenen grond voor het te graven kanaal noodzakelijk, een som van 8 ton beschikbaar stellen. Het geheele werk was begroot op f 4 500 000. Maar wat ook in dien tijd aangedrongen werd bij de verschillende Ministers van Waterstaat, wij mochten geen gunstig gehoor ontvangen, men kon het niet eens worden: men was niet genegen het werk van Rijkswegen te doen uitvoeren.

Eindelijk kwam de minister Lely aan het bewind, en bij dezen bewindsman vonden wij van meet af een gunstig gehoor.

Hij zeide dat het nooit was voorgekomen dat voor een werk, dat 4½ millioen zou kosten, de betrokken partijen een zoo groote bijdrage aanboden, en hij stelde zich voor het werk zoo krachtig mogelijk te bevorderen. Van dien tijd af begonnen de onderhandelingen tusschen de Provinciale Staten en den Minister.

Op 7 November 1899 verklaarde de Minister dat de voorwaarden die hij gesteld had, alle waren nagekomen en er dus voor hem geen bezwaar meer bestond, en hij genegen was den Commissaris der Koningin te machtigen namens den Staat het contract aan te gaan. En in 1900 werd in de Staten van Noordbrabant de gewijzigde overeenkomst, waarin alle voorwaarden, die de Minister gesteld had, opgenomen waren, zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen, volgens een door den Minister ingezonden concept.

Van dien tijd af bestond dus een contract tusschen den Minister en de Staten. Het ging van dien tijd af niet meer aan te zeggen: ik zal zien of het werk uitvoerbaar is en of het bij de Wetgevende Macht in behandeling kan gebracht werden, en dergelijke uitingen.

Neen, deze Minister is gebonden, evenzeer als zijn voorganger, om die overeenkomst, die nog wel niet officieel, maar toch officieus gesloten is, die alleen nog maar ondertekend behoeft te worden, uit te voeren.

Ik twijfel dan ook niet of deze Minister zal in dien geest handelen, maar reeds in het begin van 's Ministers optreden was het te merken, dat hem voor deze zaak niet die ijver bezieldde, als den vorigen Minister. Nu eens werd de zaak uitgesteld om deze en dan weer om die redenen — die natuurlijk altijd gemakkelijk te vinden zijn; dan omdat het werk niet „oppertun” was, dan weer omdat er dit en dat aan mankeerde, of omdat er geen geld was.

Het hoofdbezwaar was dat na een nader gehouden onderzoek de kosten veel hooger bleken te zijn dan in het begin ondersteld was.

Het tweede bezwaar was dat de wateraanvoer in het kanaal niet te allen tijde verzekerd zou zijn.

Wat het eerste punt betreft, antwoord ik: ja, die kosten zullen zeer hoog zijn, als men heel Tilburg over hoop haalt om dit kanaal te maken en daarbij allerlei kostbare werken wil aanleggen, bijv. een vaste brug, zooals over het Nieuwe Merwedekanaal te Utrecht, zoo hoog dat de scheepvaart er niet door belemmerd zou worden en de spoor ongehinderd kan doorrijden.

Maar waarvoor zou dit in 's hemels naam dienen? Te Haarlem is wel een draaibrug over het Spaarne, die onophoudelijk door spoortreinen bereden wordt; waarom kan hier ook geen draaibrug gebouwd worden evenals te Rotterdam, Dordrecht en over zoovele rivieren?

Het spreekt vanzelf dat de Exploitatie-maatschappij dit af-